

Бекітемін:

Астана қаласы әкімдігінің
«Мамандандырылған балалар үйі»
КММ директорының м.а.

 Ж.А.Искалиева
« 13 » 08 2025 жыл

**Квазимемлекеттік сектор субъектілерінде
сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс институтын
ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар**

1 бөлім. Жалпы ережелер

1. Квазимемлекеттік сектор субъектілерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс институтын ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар (бұдан әрі – Әдістемелік ұсынымдар) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жүзеге асыруға жәрдемдесу және квазимемлекеттік сектор субъектілерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты іске асыруда бірыңғай тәсілді қалыптастыру мақсатында әзірленген.

2. Әдістемелік ұсынымдар Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес әзірленген, халықаралық тәжірибені ескереді және ұсынымдық сипатқа болады.

3. Осы Әдістемелік ұсынымдарда келесідей ұғымдар қолданылады:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс – квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерінің біріне жүктелетін, ұйым мен оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету функциясы;

2) квазимемлекеттік сектор субъектілері – мемлекет құрылтайшысы, қатысушысы немесе акционері болып табылатын мемлекеттік кәсіпорындар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, соның ішінде ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар, сондай-ақ оларға еншілес, тәуелді және өзге де заңды тұлғалар;

3) мүдделер қақтығысы – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, мұндай жеке мүдделер олардың өз қызметтік міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылығы – сыбайлас жемқорлық белгілері бар, заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық көзделген құқыққа қайшы кінәлі әрекет (әрекетсіздік);

5) сыбайлас жемқорлық тәуекелі – сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

б) сыбайлас жемқорлықтың алдын алу – алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі.

2 бөлім. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің мақсаттары, міндеттері және қағидаттары

4. Квазимемлекеттік сектор субъектілерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына және квазимемлекеттік сектор субъектісінің ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асыратын құрылымдық бөлімшелер айқындалады (бұдан әрі – сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет).

5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің негізгі мақсаты – квазимемлекеттік сектор субъектісі және оның қызметкерлері тарапынан Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралардың орындалуына мониторинг жүргізу.

6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің міндеттері:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша сыртқы реттеуші талаптардың және үздік халықаралық тәжірибенің сақталуын қамтамасыз ету;

2) Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңына (бұдан әрі – Заң) сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету;

3) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау, бағалау және қайта бағалау;

4) Заңға сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы шаралар жүйесін тиімді іске асыру.

7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жүзеге асыру кезінде мына қағидаттарды басшылыққа алу ұсынылады:

1) квазимемлекеттік сектор субъектісі басшылығының сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенстің тиімділігіне мүдделілігі;

2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің міндеттерін орындау үшін қажетті өкілеттіктер мен ресурстардың жеткіліктілігі;

3) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тұрақты түрде бағалау;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметі жұмысының ақпараттық ашықтығы;

5) квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті үздіксіз жүзеге асыру;

6) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жетілдіру.

3 бөлім. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің жұмысын ұйымдастыру тәртібі

8. Квazимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшесіне сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс функцияларын жүктеу туралы шешімді квazимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы немесе алқалы атқарушы органы (болған жағдайда) қабылдайды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет туралы тиісті акт квazимемлекеттік сектор субъектісінің ресми интернет-ресурсында орналастырылады және ұйымның барлық қызметкерлерінің назарына жеткізіледі.

9. Квazимемлекеттік сектор субъектiсінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жүзеге асыруға тартылған қызметкерлердің саны ұйымның штаттық санына және барлық құрылымдық бөлімшелерінде, соның ішінде еншілес ұйымдарында, филиалдарында, өкілдіктерінде және өзге де оқшауланған бөлімшелерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функциялары мен міндеттерін тиімді орындауға қажетті көлемде айқындалады.

10. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің есептілігін алқалы органға (болған жағдайда) немесе Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының сақталуын бақылауға уәкілетті басқа тұлғаға қамтамасыз ету ұсынылады.

11. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет қызметкерінің функционалдық міндеттері, құқықтары және жауапкершілігі оның лауазымдық нұсқаулығында немесе қызметтік құқықтары мен міндеттерін айқындайтын өзге де құжаттарда белгіленуі тиіс.

12. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметке келесі функцияларды жүктеу ұсынылады:

1) квazимемлекеттік сектор субъектiсінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша ішкі құжаттарды әзірлеу;

2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс саласындағы стандарттар мен саясатты әзірлеу және өзектендіру;

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мәселелері бойынша түсіндіру іс-шараларын өткізу;

4) мүдделер қақтығысын анықтау, мониторинг жүргізу және реттеу жөнінде шаралар қабылдау;

5) квazимемлекеттік сектор субъектісінің мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдарға теңестірілген санаттағы қызметкерлерінің Заңға сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді сақтауына мониторинг жүргізу;

6) корпоративтік этикалық құндылықтарды дамыту;

7) квazимемлекеттік сектор субъектісінің қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы, сондай-ақ корпоративтік этика кодексін (болған жағдайда) сақтауын бақылау;

8) Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы № 12 бұйрығымен бекітілген «Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» ережеге сәйкес азаматтық қоғам

институттары мен бизнес-қоғамдастық өкілдерін тарта отырып сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу;

9) жүргізілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдаудың нәтижелері туралы ақпаратты жария түрде ашық ету;

10) сыбайлас жемқорлық фактілері және/немесе олар бойынша шағымдар негізінде қызметтік тексерулер жүргізу немесе оған қатысу;

11) квазимемлекеттік сектор субъектісі қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендету бойынша жұмысты үйлестіру;

12) квазимемлекеттік сектор субъектісі қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізу кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы уәкілетті органға көмек көрсету;

13) сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамадағы және сыбайлас жемқорлыққа байланысты істер бойынша сот тәжірибесіндегі өзгерістерді мониторингтеу және талдау;

14) квазимемлекеттік сектор субъектісі жасайтын азаматтық-құқықтық шарттарға (соның ішінде сатып алу шарттарына) тараптардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларын, іскерлік этиканы, адалдықты және адал бәсекелестік қағидаттарын сақтауды міндеттейтін ережелерді енгізуді қамтамасыз ету.

13. Жүктелген міндеттерді іске асыру үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметке келесі құқықтар мен міндеттерді беру ұсынылады:

1) квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерінен ұйымның ішкі құжаттарымен реттелген рәсімдер шеңберінде, соның ішінде коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпарат пен материалдарды сұрату және алу;

2) өз құзыретіне жататын мәселелерді квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысының немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет есеп беретін өзге тұлғаның (органның) қарауына шығару туралы бастама көтеру;

3) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзу немесе ықтимал сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар туралы келіп түскен хабарламалар негізінде қызметтік тексерулер жүргізу туралы бастама көтеру;

4) өз құзыреті шегінде мемлекеттік бағдарламалар мен нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге және оларды іске асыруға қатысу;

5) өз құзыретіне жататын мәселелер бойынша жиналыстар ұйымдастыру және өткізу;

6) квазимемлекеттік сектор субъектісі және оның тұлғалары туралы, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындау кезеңінде белгілі болған инсайдерлік ақпарат туралы құпиялылықты сақтау;

7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс мәселелері бойынша сыбайлас жемқорлық фактілері, корпоративтік этика кодексін және өзге ішкі саясаттар мен рәсімдерді бұзу туралы жүгінген адамдардың құпиялылығын қамтамасыз ету;

8) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласында заңнаманы бұзу ықтималдығы немесе фактісі бар кез келген жағдайлар туралы квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысын және/немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет есеп беретін өзге тұлғаны (органды) уақтылы хабардар ету;

9) Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттерді жүзеге асыру.

14. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет азаматтар сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзу фактілері немесе ықтималдығы туралы ақпаратты хабарлай алатын, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралардың тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар енгізе алатын хабарлау арналары (мысалы, сенім телефоны немесе «жедел желі») құруы ұсынылады.

15. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет қызметкері мүдделер қақтығысына әкелуі мүмкін іс-шараларға (тексерулерге, қызметтік тергеулерге және т.б.) қатыспауы тиіс (қаржылық, мүліктік, туыстық немесе өзге де мүдделіліктің болуы).

16. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет ұйым қызметкерлерін сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама талаптарына жүйелі түрде оқытуды қамтамасыз етуі тиіс, ол жұмысқа қабылдау сәтінен бастап, басқа лауазымға тағайындау кезінде, сондай-ақ біліктілігін арттыру барысында (жылына кемінде бір рет) жүргізіледі.

Оқыту әдістерін сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет өз бетінше айқындайды (дәрістер, семинарлар, тренингтер).

17. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл тәртібі қолданыстағы заңнамаға сәйкес квазимемлекеттік сектор субъектісінің ішкі құжаттарында белгіленеді.

18. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтерге әдістемелік және ақпараттық қолдауды сыбайлас жемқорлыққа қарсы уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері көрсетеді.

19. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет жүргізілген сыбайлас жемқорлықтың алдын алу іс-шаралары бойынша есеп береді:

1) тоқсан сайын сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет есеп беретін тұлғаға (органға), сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысына тиісті есептік ақпаратты ұсыну;

2) есептік кезеңнен кейінгі айдың 10-ына дейін жыл сайын есепті квазимемлекеттік сектор субъектісінің ресми интернет-ресурсында орналастыру.

20. Квазимемлекеттік сектор субъектісіне сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша өткізілетін іс-шаралар туралы өзінің шарттық серіктестерін, іскерлік әріптестерін және азаматтық қоғам институттарын тұрақты негізде хабардар ету ұсынылады.

Орын.М.М.Жарылғапов М.
Тел.8(777)5711737

